

دستفروشان دوباره از بساط‌گستری در خیابان ولیعصر منع شدند

روزها بساطی برپا نمی‌شود

❗ [شادی خوشکار] سی‌وپنج سال قبل که بساطش را در این خیابان پهن کرد، خیابان مال کسی نبود، ولی امروز صاحب دارد و نمی‌شود هر جای آن که بخواهد بساط کند. ساعتی گذشته از ظهر تا پستان، با دستفروش دیگری در خیابان برادران مظفر منتظرند تا ساعت کاری مأمورها تمام شود، خیابان را رها کنند و علی و همکارش بزنند بیرون از کوچه، بیایند در دید مردم و تی شرت بفروشند. اما هنوز تا ساعت ۸ شب کلی مانده، هرچند آنها امیدوارند مأمورها زودتر خسته شوند و کار را رها کنند یا دل‌شان بسوزد و بروند گوشه دیگری تا این گوشه از خیابان ولیعصر آزاد شود. علی ۵۷ ساله که ۹ سالگی از ارومیه به تهران آمده، می‌گوید نمی‌داند چرا با شهر این کار را می‌کنند. منظورش فقط جمع‌آوری دستفروشان و بیلورده‌هایی نیست که جابه‌جا در خیابان ولیعصر از سه‌راه جمهوری تا سرزیتشت در محدوده مناطق ۶ و ۱۱ شهرداری تهران به همه می‌گوید: «اجرای طرح انضباط شهری و ساماندهی دستفروشان با هدف حفظ سلامت شهروندان و مقابله با ویروس کرونا، با همدلی و رعایت قوانین، زنجیره سرایت بیماری را قطع کنیم.»

نگاهی به خیابان می‌اندازد و می‌گوید: «مثلا همین درخت‌ها، یک روز می‌آیند یک درخت را قطع می‌کنند، بعد جایش دو تا نهال می‌کارند، چند وقت بعد آن نهال‌ها را خشک می‌کنند. یک روز نرده می‌کشند از کجا تا کجا، بعد یک جاهایی را باز می‌کنند. یک ماه می‌گذارند کار کنیم، بعد از صبح تا ۸ شب مأمور می‌گذارند که بنیایم. دلم می‌سوزد.» دستفروش دوم حوله می‌فروشد. علی می‌گوید: «خودم درد داشتم، آدمم با این درد دل کردم. نمی‌دانم به درد خودم گریه کنم یا این.» حوله‌فروش می‌گوید بیشتر از ۲۵ سال دستفروشی کرده است: «چرا دروغ بگویم؟ من همه روزهای عید را هم آدمم کار کنم، وقتی باید کرایه خانه بدهم که نمی‌توانم بیکار بمانم.»

انجام وظیفه یا پاک کردن صورت مسئله

اولین هشتادها بیلورده‌های همیشگی بود و خبری از شیوع کرونا در آنها نبود: «۱- سد معبر جرم است و از یک ماه تا یک سال حبس دارد (ماده ۶۹۰ قانون مجازات اسلامی) - ۲- دستفروشی جرم نیست. نتیجه: دستفروشی با ایجاد سد معبر جرم است.» در تقاطع خیابان نوفل لوشاتو و ولیعصر هم این اطلاعیه نصب شده بود: «اجرای طرح انضباط شهری. به منظور رعایت حقوق شهروندان و کسبه محترم در برخورداری از حق عبور و مرور راحت و ایمن و جلوگیری از اختلال در نظم به استناد تبصره ۱ بند ۲ ماده ۵۵ قانون شهرداری‌ها هرگونه بساط‌گستری، سد معبر و اشغال پیاده‌روها و استفاده غیرمجاز در این محور ممنوع و در صورت مشاهده اقدام قانونی به عمل می‌آید.» پارچه‌های دیگر که سراسر خیابان را پر کردند: «اجرای طرح انضباط شهری در خیابان ولیعصر. بساط‌گستری در این محدوده ممنوع است.» و «رفع سد معبر طبق تبصره ۱ بند ۲ ماده ۵۵ قانون شهرداری‌ها وظیفه شهرداری است.» شهردار منطقه ۶ هم با استناد به همین قانون می‌گوید که باید طرح را اجرا کنند، چون وظیفه است: طرح «جمع‌آوری دستفروشان» که البته مدیران شهری به آن «ساماندهی» می‌گویند.

اما پیش از آنکه جمع‌آوری دستفروشان شروع شود، بیلورده‌ها تغییر کرد، این بار صحبت از کرونا بود و سلامت شهروندان. همه‌گیری کرونا بهانه‌ای بود برای اجرای طرح. هم دستفروشان، هم مدیران شهری به یاد دارند پارسل هم که خبری از این بیماری نبود، این طرح به همین شکل اجرا شد. از ۸ صبح تا ۸ شب مأموران نیروی انتظامی، یگان امداد و شهریان مانع از بساط‌گستری شدند.

تورج فرهادی، شهردار منطقه ۶ تهران در این باره به «شهروند» می‌گوید رفع سد معبر و ممنوعیت دستفروشی پاک کردن صورت مسئله است. با این حال، رفع سد معبر وظیفه ذاتی شهرداری است: «محورهای اصلی مثل ولیعصر در چشم هستند. مردم در آنها رفت‌وآمد و اصناف در آن حضور دارند. هم رفت‌وآمد برای مردم سخت می‌شود، هم مورد اعتراض اصناف قرار می‌گیرد. البته باید اذعان داشت که به دلیل مشکلات اقتصادی مردم، گاهی این جور موضوعات اجتناب‌ناپذیر است و نمی‌شود صورت مسئله را هم پاک کرد، ولی شهرداری هم مکلف است به این مسئله رسیدگی کند. ما این کار را سال گذشته با همکاری نیروی انتظامی انجام می‌دادیم. امسال هم این کار را انجام می‌دهیم، ولی این بار نیروی انتظامی با همکاری نیروهای انضباط شهری ما و شرکت شهریان و یگان حفاظت این فضاها را مدیریت می‌کنند. ضمن اینکه لازم است این فضاها را مدیریت کنیم، باید فکری هم به حال عزیزان دستفروش کنیم.»

شهریان پاسخگو نبود

علی ۵۷ ساله اهل ارومیه ۳۵ سال است این خیابان را بالا و پایین کرده تا جایی پیدا کند که کسی بساطش را جمع نکند؛ گاهی در محدوده منطقه ۶، گاهی منطقه ۱۱. اما الان ۲۰ روز است که نمی‌تواند در آخرین جایش یعنی ورودی جنوب غربی مترو تی شرت‌هایش را بفروشد: «کاری نیست برویم. این تی شرت‌ها را خودمان تولید می‌کنیم و ۱۰ میلیون هم سرمایه در گردش داریم. قبلا متوسط برچی چهار تا چهارونیم درآمد داشتم، الان زیر یک و نیم. نمی‌گذارند هیچی گیرمان بیاید. یک ساعت بیشتر وقت نداریم، آن هم خرج پارکینگ چرخ‌هایمان می‌شود.»

زمانی مأموران شهری پنجشنبه به پنجشنبه سرع بساط دستفروشان می‌رفتند،

از هر کدام مقداری پول می‌گرفتند و دیگر در طول هفته کاری به آنها نداشتند: «پول‌های زیادی جابه‌جا شد. فکر کنید چند دستفروش کار می‌کنند. الان هم اعتراض می‌کنیم که برایمان جا و مکانی بدهید، به جایش نیرو آوردند، می‌زنند زیر بساطمان و تهدیدمان می‌کنند که جوسازی نکنید. حرف‌های بدی می‌زنند.» «شهروند» تلاش کرد درباره گفته‌های دستفروشان و شائبه درگیری و برخورد‌های نامناسب در اجرای این طرح با مدیرعامل شرکت شهریان گفت‌وگو کند. پس از هماهنگی اولیه و موافقت مدیر روابط عمومی شرکت شهریان برای تنظیم قرار گفت‌وگو، خبرنگار «شهروند» محورهای پرسش از مدیرعامل را ارسال کرد که روابط عمومی مانع از گفت‌وگو با سید امیر فتحیان شد.

بعضی حذف می‌شوند

عمو فریدون می‌گوید: «خودمان هم بهتر می‌دانیم که به خاطر جمع‌آوری کلی است. این همان است که از بیست و پنجم خرداد پارسل اجرائی کردند؛ مدتی رها کرده بودند و الان مجدد دارند جمع‌آوری می‌کنند.» دستفروشان سال گذشته به دفتر مدیران شهری رفتند و با آنها صحبت کردند، پیشنهاد دادند جایی را به این کار اختصاص دهند، اما نتیجه‌ای نداشتند؛ نامه نوشتند و امضا جمع کردند. «از پارسل تا امسال دو، سه بار فرقیتم جلوی شهرداری منطقه ۶ و ۱۱، فریدون ۵۴ ساله است و از ده، یازده سال قبل در چهارراه ولیعصر، ضلع جنوب غربی لباس می‌فروشد: «لباس‌ها کار تولیدی‌ای است که با دوستان مان داریم. من طرح می‌دهم، آنها می‌دوزند و من می‌فروشم. طرح‌هایی هم می‌زنیم که شئونات اسلامی را زیر سوال نبریم؛ مثلا طرح‌های کارتونی یا گل و گیاه. ۲۰ خانواده داریم نان می‌خوریم.» اگر قبلا روزی ۱۵۰ تا ۲۰۰ لباس می‌فروخت، الان فروشتش به چهل پنجاه تا رسیده است: «مادامه هم اصلا کار نکردیم. کرونا بود و با همان یک میلیون تومانی که شهرداری از طرف بنیاد مستضعفان داد، گذراندیم. بعد گفتند بنیاد دوباره یک بودجه اختصاص داده، ولی به آنهاهی که دفعه اول گرفته‌اند دیگر تعلق نمی‌گیرد. دفعه دومی‌ها یک میلیون نگرفتند، ۵۰۰ تومان گیرشان آمد. هر کسی هم که کارت ملی نداشت یا مهاجر بود، نتوانست بگیرد.» نه فقط مهاجران غیرایرانی بلکه کسانی هم که ساکن تهران نبودند این پول را دریافت نکردند.

شورای شهر تهران مصوبه ساماندهی مشاغل سیار و بی‌کانون را راه حلی برای بخشی از مشکلات دستفروشان می‌داند. این مصوبه مربوط به دستفروشان، وانت‌بارها و ون‌هاست. بیست و پنجم اردیبهشت امسال حجت نظری، عضو کمیسیون فرهنگی شورای شهر به اینسا گفته بود: «معتقدیم که افراد شاغل در این بخش‌ها نیز بخشی از شهروندان این شهر هستند و حتی ممکن است مهاجر هم باشند. به هر حال، ایشان حقوقی دارند و باید تمهیداتی برایشان در نظر گرفت.» علی مفارخان، مدیرعامل شرکت ساماندهی صنایع و مشاغل شهر تهران، سی و یکم تیرماه درباره این مصوبه و نرم‌افزار آن یعنی سامان بازار به مهر گفته بود: «سامانه سامان بازار به ما در نظم‌دهی فضاهای شهری، شناسایی متقاضیان دستفروشی و فراهم کردن زیرساخت‌های لازم برای بساط‌گسترانی کمک می‌کند.» او در مورد کسانی که می‌توانند از این سامانه استفاده کنند، نظر دیگری دارد. مفارخان در گفت‌وگو با «شهروند» می‌گوید دستفروشان با ثبت نام در این سامانه هم از کمک یک میلیون تومانی بهره‌مند شدند، هم در ساماندهی جدید جایی برایشان در نظر گرفته می‌شود، اما در مورد مهاجران و کسانی که کارت ملی ندارند، می‌گوید: «ما فقط مسئول ارایه خدمات به شهروندان خودمان هستیم و کسانی که کارت ملی ندارند خودشان مشکلشان را حل کنند.» البته مفارخان دوازدهم اردیبهشت امسال هم در اظهار نظری درباره «سامان بازار» به نداشتن سوء پیشینه برای در اختیار گرفتن غرفه‌ها اشاره کرده و گفته بود: «این سامانه از این پس مبنای واگذاری غرفه‌های تحت نظارت شرکت ساماندهی در روز بازارها به دستفروشان خواهد بود و این افراد می‌توانند فعالیت خود را در این غرفه‌ها انجام دهند. اگر هماهنگی لازم با دستگاه‌های مختلف از جمله وزارت کار، مجموعه ثبت احوال انجام و شرایط لازم برای فعالیت از جمله وجود عدم سوء پیشینه محقق شود، بی‌شک وضع فعالیت مشاغل در سطح شهر تهران ساماندهی می‌شود.» اتفاقی که باعث حذف عده‌ای از این کسب‌شود و دستفروشان را نسبت به طرح ساماندهی مشاغل سیار و بی‌کانون دچار تردید کرده است.

شهردار منطقه ۶ که در صحبت‌هایش به راه حلی برای اینکه دستفروشان بتوانند به کسب‌شان ادامه دهند اشاره کرده بود، از زمینی در محور خیابان ولیعصر می‌گوید که قرار است برای این افراد ساماندهی شود: «زمین متعلق به آستان حضرت عبدالعظیم حسنی است که خیابان ولیعصر را به برادران مظفر وصل می‌کند. ما به

صورت قطعی آنجا آماده می‌کنیم و مذاکراتی هم انجام داده‌ایم که این عزیزان را در آنجا ساماندهی کنیم. ضمن اینکه قصد داریم خود برادران مظفر را به عنوان محور فرهنگی تعریف کنیم. اگر این دو محور را فعال کنیم قسمت اعظمی از مشکلات این عزیزان حل خواهد شد.» به گفته او، زمین مورد نظر بالای ۶-۷ هزار متر است و قرار است در آن فضایی دائمی برای کار دستفروشان ایجاد شود، اگر مذاکرات با آستان حضرت عبدالعظیم به نتیجه برسد و قرارداد بسته شود. او در پاسخ به این سوال که آیا بهتر نبود اول این فضاها آماده و بعد طرح جمع‌آوری دستفروشان اجرا شود، می‌گوید: «نمی‌توانیم وظیفه ذاتی مان را رها کنیم. لازم است چهره شهر را آرام بخشی کنیم و این چهره خوبی نیست. در شهری که تا این اندازه خودر محور است، فضاهای محدودی مثل خیابان ولیعصر داریم که می‌تواند پیاده‌محور باشد و باید این فضاها را حفظ کنیم. این حق عمومی مردم است. مغازه‌داری‌هایی هم که مالیات و عوارض می‌دهند، می‌گویند حق ماست که بفروشیم و چرا دستفروشان در مسیر مردم اجناسشان را می‌فروشند و کار ما را کساد می‌کنند. همه جای دنیا اینها را ساماندهی می‌کنند.» مردم از دستفروشان حمایت خواهند کرد. فرهادی می‌گوید که اگر گاهی بچه‌های ما یا دستفروشان برخورد کنند، مردم به حمایت از کسانی که سد معبر می‌کنند برمی‌خیزند و این باعث چالش‌های اجتماعی می‌شود، برای همین حضور نیروی انتظامی مهم است.

طرح گسترده‌تر از خیابان ولیعصر است

الان سر هر تقاطع خیابان ولیعصر سه، چهار مأمور ایستاده‌اند. دستفروشان می‌گویند غیر از نیروی انتظامی، نیروهای شهریان هم با لباس‌های مخصوص‌شان مواظبند که دستفروشی بساط نکند، از ۸ صبح تا ۸ شب؛ مثل سال گذشته. به گفته دستفروشان، سال گذشته طولانی‌ترین طرح تا آن زمان اجرا شد. ۶ ماه طول کشید و امسال هم به آنها گفته‌اند طرح ممنوعیت دستفروشی تا آخر سال ادامه دارد. یکی از دستفروشان می‌گوید: «چهار سال است دستفروشی می‌کنم و عین این چهار سال طرح‌هایی دیده‌ام که گاهی یک هفته طول کشیده است. یکی از طرح‌هایی که یادم هست سال ۹۶ بود که مغازه‌داران به شهرداری مالیات نمی‌دادند و بهانه دستفروشان و سد معبر آورده بودند و شهرداری هم دو ماه طرح گذاشت تا توانست مالیات‌ها را جمع کند و دوباره بساط کردن آزاد شد.» او بعد از دیدن این اطلاعیه‌ها دیگر دستفروشی نکرده است؛ می‌گوید می‌خواهم این کار را رها کنم، اما بعضی از بساطی‌های چهارراه ولیعصر واقعا نیازمندند، مجبورند ساعت ۸ شب بعد از رفتن مأمورها بیایند و یک ساعت کاسبی کنند: «من اعلام ورشکستگی می‌کنم. سه ماه است اجاره خانه‌ام عقب افتاده. وقتی قرنطینه تمام شد دوباره به کار برگشتیم بایک بازار خالی مواجه شدیم.» به گفته او، در دوران کرونا نیروهای مقابله با سد معبر کمتر شده بودند و زمان شروع دستفروشی جلوم می‌آمد. خردا ماه که بعد از چند ماه دوباره شروع به دستفروشی کردند، از ساعت ۳ بعد از ظهر می‌توانستند بساط کنند.

زرمزه‌هایی دهان به دهان بین دستفروشان می‌چرخد که قرار است در خیابان انقلاب هم این طرح اجرا شود. فرهادی هم می‌گوید در محورهای خیابان انقلاب و میدان هفت تیر هم اجرا می‌شود. اگرچه نیروها نمی‌توانند تا ساعت ۸ شب بمانند و ساعت محدودیت تا ۶ یا ۷ غروب خواهد بود؛ پیش از آنکه هیچ جایی برای این دستفروشان در نظر گرفته شود تا بتوانند در این روزها درآمدی کسب کنند. ❏

